

Kamerkoor zingt Rheinberger

In het gevlei bij koning en paus

Ook zonder onderzoek ter plaatse kan worden aangenomen dat het vorstendom Liechtenstein weinig componisten heeft voortgebracht om mee te kunnen pronken. Maar er is er in elk geval één: Josef Rheinberger. Niet iemand van de kracht van een Beethoven, een Schubert of zijn tijdgenoot Brahms weliswaar. Maar wel een zeer gerespecteerde toondichter, die vooral organisten met muziek heeft overladen en ook koren veel materiaal heeft nagelaten. Het Residentie Kamerkoor voert één van zijn belangrijkste werken uit.

Door Aad van der Ven

Hij was zeven toen hij het orgel in één van de kerken in de Liechtensteinse hoofdstad Vaduz bespeelde en acht toen zijn eerste Mis werd uitgevoerd. Waarna de plaatselijke bisschop de kleine Josef Rheinberger geld gaf om in München te gaan studeren. Dat is de stad die hij gedurende zijn hele carrière, als koordirigent, muzikaal leider van het hoftheater en conservatoriumleraar, trouw bleef. Zijn invloed als compositiedocent was groot, hij werd overal met respect bejegend en zijn werken werden geregeld uitgevoerd. De Mis van de achtjarige Josef zou worden gevolgd door een groot aantal andere religieuze koorwerken, waaronder 'Cantus Missae' opus 109, een compositie die het Residentie Kamerkoor onder leiding van Jos Vermunt ten gehore brengt. Rheinberger droeg dat dubbelkorige werk op aan paus Leo de Dertiende. Deze benoemde hem tot Ridder in de Orde van Gregorius de Grote. Ook van koning Ludwig de Tweede had hij al een hoge onderscheiding gekregen.

Rheinberger (1839-1901) heeft naast een flinke stapel koorwerken ook een symfonie, soloconcerten, kamer- en pianomuziek en zelfs vier opera's geschreven. Daarnaast componeerde hij een groot aantal orgelwerken, tegenwoordig het bekendste deel van zijn oeuvre. Organisten die de Romantiek niet schuwten spelen graag één of meer van de twintig sonates die hij voor hun instrument schreef. Het zijn omvangrijke, vaak monumentale werken waarin de componist een grote plaats

heeft ingeruimd voor tal van polyfone vormen.

Marge

Ondanks zijn productiviteit, eruditie en reputatie zou hij een bescheiden plaats krijgen in de marge van de muziekgeschiedenis. Waarschijnlijk heeft dat te maken met zijn conservatieve smaak. Hij werkte een tijdje als coach aan de Hofopera in München toen daar Wagners 'Tristan und Isolde' in première ging, een muziekdrama dat bijna niemand onverschillig liet. Maar Rheinberger liet zich niet van de wijs brengen. Hij bleef componeren in zijn vertrouwde stijl, sterk op Beethoven, Schumann en Brahms leunend. Dat maakte dat alle nieuwlichters in de lijn van Liszt en Wagner die het toen voor het zeggen hadden hem niet serieus namen. Maar de prominente plaats die de eveneens op de Klassieken gebaseerde werken van bijvoorbeeld Mendelssohn nog steeds innemen maakt duidelijk dat het evenmin voor één componist als Rheinberger een verloren zaak is.

Het Residentie Kamerkoor combineert de mis van Rheinberger met het Requiem van diens Duitse tijdgenoot Peter Cornelius. Hij voegde zich wél bij de groep rond Liszt en Wagner, met wie hij ook persoonlijk in contact stond. En ook hij stond in de gunst van de prachtlievende Ludwig de Tweede. De reputatie van Peter Cornelius, vooral in Duitsland, is vooral gebaseerd op zijn komische opera 'De barbier van Bagdad'. Hij componeerde ook talrijke liederen en koorwerken, met als één van de belangrijkste het Requiem dat onder leiding van Jos Vermunt ten gehore wordt gebracht. Cornelius trad ook als dichter in de openbaarheid. Veel teksten voor zijn liederen en koorwerken schreef hij zelf en in 1861 verscheen zijn bundel 'Lyrische Poesien'. Het Residentie Kamerkoor zingt verder composities van de Britse meesters Elgar, Finzi en Villiers Stanford. Tussen deze componisten staat onze landgenoot Alphons Diepenbrock ingeklemd met zijn toonzetting van 'Wandrer's Nachtlid' van Goethe.

Residentie Kamerkoor onder leiding van Jos Vermunt. Zaterdag 9 november, 20.15 uur, Lutherse Kerk. Meer informatie: www.bachensembles.nl

Den Haag Centraal, 8-11-2013